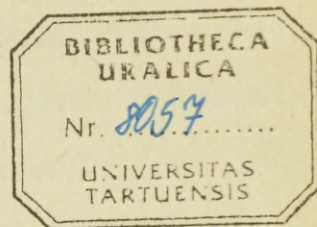

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

SOOME-UGRI KEELTE KATEEDER

LIITSÕNA VEPSA KEELES

D i p l o m i t õ õ

Eesti filol. V kursuse

üliõpilane Andres E h i n

Juhendaja: prof. P. A r i s t e

Tartu 1964

SISSEJUHATUS.

Käesolevas töös uuritakse liitsõnu ja teisi liitkonstruktsioone vepsa keeles. Kõige rohkem töö teostamiseks vajalikku materjali saadi L. Kettuse tekstikogust "Näytteitä etelävepsästä"¹ (enamik seal esinevaid liitsõnu korduvad ka sama autori "Lõunavepsa häälik - ajaloo"). Vähemal määral saadi näitlikku materjali järgmistest teostest : L.Kettunen, P.Siro "Näytteitä vepsän murteista" ja L.Kettunen "Vepsän murteiden lauseopillinen tutkimus".

Keskvepsa murde kohta saadi materjali põhiliselt E.A.Tunkelo teosest "Vepsän kielen äännehistoria". Äänisvepsa murde näited on kogutud enamasti töö teostaja enda poolt suvistel ekspeditsioonidel 1961. ja 1962. aastal. Selle materjali eest on töö teostaja tänu võlgu prof. P. Aristele, kes oli ekspeditsioonide juhiks, ning aspirant T.-R. Viitsole, kes aitas luua kontakti keele juhtidega. Äänisvepsa murde näidetest on mõned saadud ka E.A.Tunkelo teosest.

Üksikuid vajalikke näitesõnu on leitud ka Hj. Basilier', K.Hämäläise ja Ch. de Ujfalvy töödest.

1

Kõik sissejuhatuses märgitavad teosed on ära toodud käesoleva töö lõppu paigutatud kasutatud kirjanduse registris.

Käesoleva uurimuse eesmärgiks on :

- 1) Selgitada liitsõna olemust (eriti vepsa keele liitsõna olemust),
- 2) leida sobiv definitsioon liitsõna olemuse väljendamiseks ning liitsõna eristamiseks mitmetest teisest lingvistilistest fenomenidest,
- 3) uurida detailselt liitsõnale iseloomulikke jooni,
- 4) uurida liitsõnale loomult lähedasi konstruktsioone,
- 5) jagada vepsa keele liitsõnad klassideks.

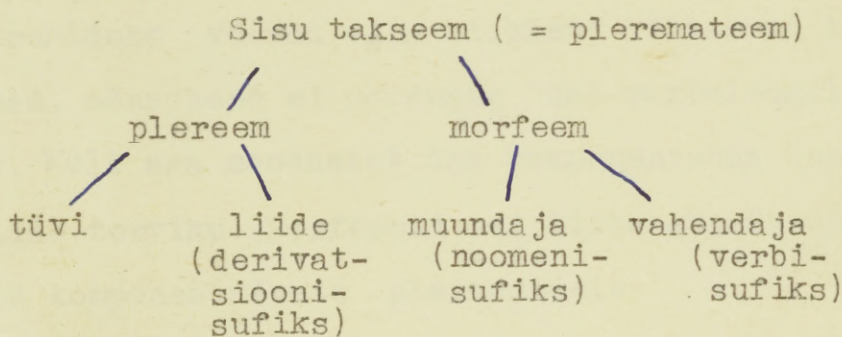
Käesolev töö on teostaja andmetel esimeseks uurimuseks vepsa keele liitsõnade kohta. Üldse on liitsõna suhteliselt vähe uuritud lingvistiline üksus. Mingeid valmis kontseptsioone töö teostamisel kasutada ei olnud. Peaaegu kogu põhissüsteem tuli esmaselt välja töötada. Töö foneetilise külje täpsustamisel ja vepsa keele sõnadele täpsemate eestikeelsete vastete leidmisel on väga vajalikke näpunäiteid andnud töö juhendaja prof. P. Ariste.

Vepsa keele liitsõnu on püütud valgustada nii sünkroonilisest kui ka diakroonilisest aspektist. Mõlemaid aspekte on püütud ühendada orgaaniliseks tervikuks.

Põhitähelepanu on pööratud liitnoomenitele. Liitmäär sõna kohta oli töö teostaja käsutuses liiga vähe materjali üksikasjalise uurimise jaoks.

I. LIITSÕNA DEFINEERIMISEST

Liitsõna defineerimisel kasutasime glossemaatilist terminoloogiat B. Siertsema raamatust "A Study of Glossematics"¹. B. Siertsema järgi jaguneb sõna sisu plaanis järgmiselt:

Pleremateem on seega sõna kui tervik sisu plaanis. Plereem kujutab endast tüve ja liite ühtsust. Morfeemi mõiste on glossemaatikutel palju kitsam kui struktuuraalse lingvistika teistes koolkondades.

Sõna jaguneb lihtsõnaks ja liitsõnaks. Lihtsõna koosneb ühest plereemist. Liitsõna koosneb kahest või enamast plereemist. Siit saamegi küllalt lihtsa liitsõna definitsiooni.

¹

B. S i e r t s e m a, A Study of Glossematics, The Hague 1955.

Liitsõna on pleremateem, mis koosneb kahest või enamast plereemist, millele võivad liituda kinnised morfeemid. Lubatagu tuua mõningaid selgitusi sellele uudsele definitsioonile. Liitsõna defineerimisel on tähtis eristada liitsõna lihtsõnadest ja eriti sõnaühendeist.

Pikematagi on selge, et eelnevalt antud definitsioon teeb selge vahe liitsõna ja lihtsõna vahele.

Mille poolest erineb liitsõna sõnaühendist? Sõnaühend on süntaktiline üksus, mis koosneb kahest või enamast pleremateemist (sõnast), moodustades sealjuures ühe rütmilis-meloodilise rühma¹. Sõnaühendi komponent-pleremateemideks võivad olla niihästi lihtsõnad kui ka lihtsõnad. Sõnaühend ei moodusta üht morfoloogilist tervikut. Küll aga moodustab iga komponentsõna ühe morfoloogilise terviku. Morfeemid ei liitu sõnaühendi ühtsusele, vaid komponentsõnade plereemidele:

k u z h e l' i b u i ... (KV) 'ta ronis kuuse otsa',
k u z h e l' i b u i / d ... (KV) 'sina ronisid kuuse
otsa', k u i f s o 'raba', k u i v a s s o s (ÄV)
'rabas', h a h k g a d (ÄV) 'hall madu', h a h k a / d
g a d a / d (ÄV) 'hallid maod'.

Morfeemid võivad sõnaühendis asetuda niihästi sõnaühendi keskele (esimese komponentsõna plereemile lisandudes) kui ka lõppu (viimase komponentsõna plereemile lisandudes).

¹ H. Т. Санников, О критериях определения сложного слова в английском языке, Учестранские языки в высшей школе, Тосвузугам 1963, лк. 86.

Liitsõna uurimisel on vajalik jaotada morfeemid kinnisteks ja lahtisteks morfeemideks.

Lahtine morfeem kuulub liitsõna ühtsuse juurde.

Kinnine morfeem on kinnistatud ühe komponent-plereemi külge ning ei seostu liitsõna laienditega (s.t. tal ei ole süntaktiliselt seostavat funktsiooni). Väljaspool liitsõnu kinniseid morfeeme ei esine.

Liitsõnas r u g i š k e g o / n (gen.) 'rukkihaki' esinev morfeem -n on lahtine morfeem.

Liitsõnas m e r e / n / r a n d 'mererand' esinev morfeem -n on kinnine morfeem. Ta kuulub lahutamatuult esimese komponent-plereemi juurde .

Sõnas m e r e / n / r a n d a / n (gen.) 'mereranna' on esimene morfeem kinnine ning teine morfeem lahtine.

Sõna (niihästi liitsõna kui ka liitsõna) moodustab ühe morfoloogilise terviku¹. Seepärast liituvadki lahtised morfeemid alati liitsõna ühtsusele ning asetuvad liitsõna lõppu: r a d' i m p ä i v ä / ſ (ÄV) 'tööpäeval', g' o g o d' - b u t š / h e (KV) (illat.) 'tökatitünni', h a h k - g a - d a d (ÄV) 'rästikud'.

Eelnev arutlus püüdis tuua selgust sõna ja sõnaühendi vahekorradesse.

Töö teostaja peab väga vajalikuks valida liitsõna defineerimisel genus proximum'iks pleremateemi (sõna).

¹ А. У. Смирновский, Лексикология амурского языка, Москва 1960, лк. 220.

Nimetatud genus proximum vihjab liitsõna kõige olulisemale joonele: liitsõna moodustab ühtse morfoloogilise terviku. Valides sellise genus proximumi hoidume ka viigasest terminist komponentsõna, mis võiks meid liitsõna uurimisel takistada. (Näit.: liitsõna on sõna, mis koosneb kahest või enamast komponentsõnast /... sõna on sõna, mis koosneb kahest või enamast ... sõnast/). Genus proximumi teistkordne kasutamine diferentia specifica osana viib tautoloogiasse. Seda tüüpi vea teeb Z.Harris¹, väites, et liitsõna iga komponent osutub sõnaks. Käesolevas töös antud definitsioon rõhutab seevastu, et liitsõna komponendid osutuvad plereemideks, s.t. sõna osadeks, milledele võivad liituda või mitte liituda kinnised morfeemid, s.t. jällegi sõna osad. Terminit komponent tarvitatakse töös edaspidi lihtsuse mõttes. Liitsõna komponendi all mõeldakse komponent-plereemi, koos tema juurde kuuluva kinnise morfeemiga.

Meie definitsioon on arvatavasti rakendatav läänemere-soome kõigi keelte kohta.

Meie definitsiooni võib nimetada morfoloogilis-süntaktiliseks.

¹

Z. H a r r i s, Structural linguistics, Chicago
1960, lk. 327.

1. Näiteid liitsõna ja sõnaühendi praktilise eristamise kohta.

Vaatleme lähemalt, kuidas saab meie definitsiooni valgusel praktiliselt vahet teha liitsõna ja sõnaühendi vahel. Selleks võrdleme sõnaühendit *h u b a m e l' (ÄV)* 'halb meeleolu, halb tuju, pahameel', ning liitsõna *h'i v ä m e l' (ÄV)* 'hea meeleolu, hea tuju, heameel'.

Teatud kontekstis on võimalik, et eeltoodud sõnaühend hääldatakse kokku. Samuti on võimalik, et eeltoodud liitsõna hääldatakse lahku. Et liitsõna ja sõnaühendi vahel vahet teha, uurime lahtiste morfeemide esinemust:

p o i g a j a b h u b a / s m e l e / s (ÄV) 'poeg sõidab halvas tujus', *P o i g a j a b h'i v ä m e l e / s (ÄV)* 'poeg sõidab heas tujus'.

Esimesel juhul liitus morfeem *-s* mõlemale komponendile. Järelikult on kumbki komponent iseseisev sõna (pleremateem), mis koos moodustavad sõnaühendi. Teisel juhul liitus morfeem *-s* mõlema komponendi ühtsusele. Järelikult on kumbki komponent plereem (sõna osa) ning *h'i v ä m e l* kujutab endast liitsõna.

Ent kuidas eristada liitsõna *d'ä r v e n r a n d (ÄV)* 'järvekallas' sõnaühendist *d'är v e n r a n d (ÄV)* 'järve kallas'? Millega tõestada, et vormide *d'ä r v e n r a n d a / n* ja *d'ä r v e n r a n d a / n* puhul liitub morfeem *-n* kord kahe komponendi ühtsusele, kord ainult viimasele komponendile?

Vastuse sellele küsimusele leiame üksnes sel teel, et laien-

dame nii oletatavat liitsõna kui ka oletatavat sõnaühendit mõne omadussõna või asesõnaga (valigem laiendiks demonstratiivpronoomeni n'e t s e (ÄV) 'see').

Saame kaks võimalust:

n'e t s e/**ŋ** d'ä r v e n r a n d a/**ŋ**(ÄV) ' sellel järve-
kaldal', n'e t s e/n d'ä r v e/n r a n d a/**ŋ** (ÄV) 'selle
järve kaldal'.

Viimase näite puhul ühildub laiendiga üksnes esimene komponent. See tähendab, et esimene komponent funktsioneerib iseseisva sõnana. Morfeem -**ŋ** kuulub aga ilmselt ainult teise komponendi juurde. Järelikult on meil tegemist sõnaühendiga.

Esimese näite puhul ühildub laiend morfeemi -**ŋ** abil kahe komponendi ühtsusega. Seega osutub kumbki komponent plereemiks, kusjuures esimesele plereemile liitub -n, mis on kiniseks morfeemiks.

II. LIITSÕNA SEKUNDAARSEIST TUNNUSEIST

Peatugem lühidalt tunnuste juures, mis ei ole liitsõna le ei üld- ega ainuomased, kuid esinevad siiski niivõrd tihti, et ei ole kohane neist vaikides mööda minna, seda enam, et mõnda neist võidaks ekslikult pidada ka liitsõna põhitunnuseks.

1. Liitsõna semantilisest aspektist.

Sageli on liitsõna tähendus vähemal või enamal määral idioomaatiline (s.t. liitsõna tähendus ei ole adekvaatne komponentide tähenduste summaga). Näit. p e r z e h e i m (LV) 'otsekohene sugulane (sugulane, kes ei häbene ka eba-meeldivaid asju välja rääkida), s u r ' s ü n d ~ s u r ' s ' i n d (LV) 'Kristus', d ' u m a n a n b e m b e l ~ i l ' j a n b e m b e l (ÄV) 'vikerkaar'.

Kuid on olemas hulgaliselt liitsõnu, mille puhul me idio- maatilisest tähendusest rääkida ei saa (liitsõna tähenduses ei ole midagi, mis ei oleks kätketud komponentide tähendustes) Näit. l e i p k r o m a (LV) 'leivakäär', m e t s p e r ' t (ÄV) 'metsamaja', k i r v e z v a r ' z (LV) 'kirvevars'.

Seepärast ei saagi me defineerida liitsõnu semantilisest aspektist lähtuvalt, nagu seda mitmed uurijad teinud on (näit. K.J.Maitinskaja.¹

¹ К. Е. Мәйтинская, Венгерский язык II, Москва 1959, стр. 147.

Semantilisest aspektist lähtuvad definitsioonid ei võimalda vahet teha sõnaühendi ja liitsõna vahel. On küllalt sõnaühendeid (näit. arvukad fraseoloogilised ühendid), mille tähendus kätkeb endas paljugi, mida me komponentsõnade tähendustes leida ei või.

2. Liitsõna foneetilistest ja fonomorfoloogilistest tunnustest.

Esimesel pilgul näib, et sõnaühend erineb liitsõnast peamiselt kokku- või lahkühäldamise viisi poolest. Üldreeglina hääldatakse liitsõna kokku ja sõnaühend lahku. Näit. m e t s n' i k m u z i k (gen. m e t s n' i k a n m u z i k a n) (KV) 'jahimees', k a k s s a n d a t a d (ÄV) 'kaks sõdurit', h r u s t a l' n e j a d p o u s a p k a d (LV) 'kristalsed poolsaapad'.

Kolm eelnenud näidet olid sõnaühendid. Nüüd mõningaid näiteid ka liitsõnade kohta:

o l' k - k o g (LV) 'õlekuhi', k a i k e n a i g a n (LV) 'kogu aeg', r u s k e t - š a p k e i n' e (KV) 'Punamütsike', p a h a m e l' n' e (ÄV) 'halvatujuline', l i d n a r e ü n (LV) 'linnaserv'.

Ent on ka palju erandeid. On võimalik, et sõnaühendeid hääldatakse kokku. Näit. k u i f s o (ÄV) 'raba' (iness. kuivas sos), k o i v i n' e - m e t s (ÄV) 'kasemets' (gen. k o i v i z e n m e t s a n), a j a m p i t' e r' h e (LV)

On võimalik, et liitsõnagi hääldatakse lahku.

Näit. k ä z'i - i s k o ~ k ä z'i i s k o (gen. k ä - z'i - i s k o n ~ k ä z'i i s k o n (LV) 'käesurumine (kokkuleppe märgiks)').

Niisiis, üldreeglina hääldatakse liitsõnade komponendid kokku ehk täpsemalt sõnastades: liitsõna komponente lahutavaks piirisignaali on plussjunktuur.

Erandlikult esineb nulljunktuur järgmistes sõnades: p ä Ņ u (LV) 'pealuu', p ä Ņ a g (LV) 'pealagi', p o l'ö (LV) 'põhjakaar', ö b o k (LV) 'põhjakaar'.

Piirisignaalid on lahutamatus seoses rõhuga. Kui liitsõna komponente eraldab plussjunktuur, siis langeb järelkomponendile tugev kõrvalrõhk (võrdub tugevuselt arvatavasti rõhuga, mis langeb eesti keele astmevahelduslikele liidetele; tavalisest kolmandale silbile langevast kõrvalrõhust näib vepsa keele liitsõna järelkomponendile langev kõrvalrõhk igatahes tugevam olevat). Nulljunkturi puhul on liitsõna järelkomponent täiesti rõhuta.

Kuim aga liitsõna komponendid hääldatakse hoopis lahku, siis langeb järelkomponendile samasugune pearõhk nagu esimesele komponendilegi.

Eelnevast võidakse teha järeldus, et töö teostaja arvates sõltub rõhk liitsõna järelkomponendil piirisignaalist.

Seepärast on vajalik veel kord rõhutada , et piirisignaali ja rõhku peetakse vaid teineteisega seoses olevateks nähtusteks. Küsimust, kumb kummast sõltub, ei juleta ega osata lahendada.

Z. Harris peab primaarseks rõhku. Ta läheb isegi nii-kaugele, et annab rõhuolude käsitlemisele tähtsa koha liitsõnade definitsioonis.

Liitsõna on Harrise järgi üksus, mille iga komponent osutub sõnaks, kusjuures järelkomponendile langeb kõrvalrõhk.¹

Harrise definitsiooni esimest poolt kritiseerisime juba eelnevas peatükis. Nüüd näeme, et Harrise definitsiooni teisest poolest pole vepsa keele liitsõnade uurimisel samuti olulist kasu.

¹ Z. H a r r i s, Structural linguistics, Chicago 1960,

III. MUUTUSTEST LIITSÕNA KOMPONENTIDE LIITEKOHTADEL

A. Konsonantism.

Liitsõnad alluvad kergesti mitmesugustele häälikulistele muutustele. Kõige sagedamini toimuvad muutused komponentide liitekohtadel. Enamik nendest muutustest pole omased mitte üksnes liitsõnadele, vaid võivad esineda ka kokkuhääldatavate sõnaühendite komponentide liitekohtadel ning liitsõnade plereemide ja morfeemide liitekohtadel.

Sagedaimini esineb häälikulisi muutusi siis, kui esimene komponent lõpeb või on keeleajalooliselt lõppenud häälikuga -n. Nagu hiljem näeme, on häälik -n enamasti kinniseks morfeemiks, kuid ta võib olla ka plereemi lõpuhäälikuks. Näit. b l i m p a d a (LV) 'koogikauss' (b l i n 'pannkook').

Kui järelkomponent algab -k- või -p-ga, siis on esimese komponendi lõpuhäälik -n nendega homorgaanseks arenenud:¹

1. n > ŋ

l a p s e ŋ k a t s i i (ÄV) 'lapsehoidja', h e b o n -
k a k u d (ÄV) 'hobusepabulad', h i ŋ k e g o h e i ŋ -
k e g o (ÄV) 'heinakuhi', h o d r a ŋ k o r v (KV) 'pussi-

¹ L.K e t t u n e n, Lõunavepsa häälik-ajalugu I, Tartu 1922, lk.96,

E.A.T u n k e l o, Vepsän kielen äännehistoria, Helsinki 1946, lk. 388 - 391.

tupp', k u k o i n k a r a n g (KV) 'kibuvits', s i g a n -
k ä r z (LV) 'seakärss (sõimusõna)', h i r e n k a r v (LV)
'hiirekarva (värvuse kohta)', j u m a n a n k o d ' i (LV)
'kirik', k u k i n g a r a n d (LV) 'ohakas', j u m a n a n -
k u s a k (LV) 'vikerkaar'.

2. n>m

l i n d u m p o i g (ÄV) 'linnupoeg', p' e d r u m p e i v
(ÄV) 'peetripäev', v e r' e m p' ä s t e i (ÄV) 'kupulaskja',
h a r a v a m p i (KV) 'rehapulk', g' ü r g i m p e i (KVSⁱ)
'jüripäev', k r i s t i m p o i g (LV) 'ristipoeg',
i l j a m p ä i v (LV) 'eliasepäev', p a i n i m p u (LV)
'painalpuu', t s a r' i m p o i g (LV) 'prints', b l i m p a -
d a (LV) 'koogikauss'.

Esineb ka erandeid: ä i ä p ä i v (* ä i h ä p ä i h ä -
<* ä i j a h a n p ä i v a h a n)¹ (LV) 'lihavõtted', k o i -
r a b u t' k (LV) 'koerputk'.

Kui järelkomponent algab -s-ga, siis on esimese komponendi
lõpuhäälilik -n (eriti lõunavepsa murdes) muutunud sageli
nasaleeritud vokaaliks.²

3. n>ã~ẽ

k o i r a ã s u (LV) 'kn.', k o n' d' j a ã s o (LV) 'karu-
sammal', s e m e ã s a u g (LV) 'seemnekott'.

¹ L. K e t t u n e n, II, lk. 33.

² L. K e t t u n e n, I, lk. 97,

E. A. T u n k e l o, lk. 371 - 372.

Keskvepsa murdes on -n säilinud:

ristojanso (<^{*}rīstaojansō) kn.,

per't'k'ärenso (<^{*}pirttijärvensō) kn.,

hoikanso kn.

Äänisvepsa murdes on -n > n̄: p ä t'š i n̄ s u u (ÄV)
'ahjusuu'.

Kui järelkomponent algab -m-, -l-, -r-, -j- või -v-ga, siis toimub esimese komponendi lõpuhääliku -n- kadu.¹

4. n > ∅

a) nj > j: k o r v a j u r' (LV) 'kõrvatagune', k u k i -
j a u g ā n'e (LV) 'kukejalake', s a r a j a u g (LV) 'ad-
raharu', p i t k a j ä r v kn.; on ka erandeid: k u k i -
j a u g ā n'e (LV) ~ k u k o i n j a u g a i n'e (KV).

b) nl > l ~ n̄ : p ä t'š i n̄ o u d ~ p ä t'š i n̄ a u d (ÄV)
'ahjusuuluuk', luuk ahju esiküljes', k i v e n̄ a u d (LV)
' laud käsikivi all', k o n d'j a l i h a (LV) 'karuliha',
s ö t'i n̄ a p s (<^{*}sōtinlapsi) (LV) 'kõige noorema
lapse meelitusnimi',

c) nr r: l ü p s i r a g e n d (ÄV) 'lüksik', v'e d e-
r i s t'i m ~ v'e d e r i s t e n (ÄV) 'kolmekuningapäev',
p ü h k i r u z (LV) 'käterätik', r ä t i r u n g (LV)
'(naiste) särgijätk', s'e m e r u g i z (LV) 'seemerukis:
(murrakuti s'e m e n r u g i z), p ä t'š i r a h k õ (LV)
'ahjuhaldjas, viruskunnar', o n g i r a g ~ k o k i r a g (LV)

¹

L. K e t t u n e n, I lk. 96 - 97,

E. A. T u n k e l o, lk. 400 - 401.

'õngevibu',

d) nv > v:

a n'd'i v a r'z' (<*a n t i n v a r s i) (LV) 'pikk hang',
ü h t e v e r d a n (LV) 'samavõrra', k u v e r'z' (a i-
g a d) (LV) 'kui palju aega? s.t. mis kell on?', k e r'-
t i v ä r't'i n (LV) 'lõnga korrutamisvärten',

e) nm > m:

k ä g e m a r d' (<*k ä y e n m a r j a) 'bot. Daphne
mezereun', m e t s a m'e z' (ÄV) 'kurat', metsavaim',
m a n't's i m ä g i k n. (KV), u u d'i m ä g i k n. (KV),
h a p a m u n a (LV) 'mädamuna', k o i r a m u i l' (LV)
'must maa liiva all', k r i s t i m a m (LV) 'ristiema',
s i l m a m u n a (LV) 'silnamuna',

f) nn > n:

s ä r'b i n'e v o d (ÄV) 'leivakõrvased', p e i v a n u u-
z e n d (KVS*i*) 'ida', p e i v a n o u z e m (EGV) 'ida',
m e t s a n'e n a (KV) 'metsanina', k o i r a n'i z a (KV)
'odratera'.

Ka sekundaarne lõpuhäälilik -n > ∅ -l- ees: i k k u n o u d
(KV) i k u n a u d (< i k k u n l a u t < i k k u n a n -
l a u t a) (LV) 'aknalaud'¹.

Sibilandid liitsõna esimese komponendi lõpuhäälikuina
alluvad samuti muutustele sõltuvalt teise komponendi al-
gushääliku iseloomust. Sõna absoluutses lõpus esineb vepsa

¹

L. K e t t u n e n, I, lk. 98,

E. A. T u n k e l o, lk. 400.

keeles tavaliselt -z (-Z) ; - i - järel esineb-ž (Ž).¹

Kui liitsõna teine komponent algab helitu klusiiliga, siis on esimese komponendi lõpul -z- (-Z-) s ja ž- (-Ž-) muutunud -s-ks:

- 1) p'õu Z (~p'õu z) (ÄV) 'padi' → p'õu s p ä - l i i n 'e (ÄV) 'padjapealne',
- p a l'l'a Z (~p a l'l'a z) (ÄV) 'paljas' → p a l'l'as - p'ä (ÄV) 'kiillaspea',
- t'e r v a z (~t'e r v a Z) (LV) 'tõrv' → t'e r v a s - k a n d (LV) 'tõrvaskänd',

- 2) n a g r i ž (-Ž) → n a g r i š k o p (ÄV) 'naeri-koobas'
- n a g r i š p u n'u (KV) 'väike naeris'.

Liitsõna komponentide liitekohtadel esineb ka klusiilide muutusi:

1) t > d:

- e h t (LV) 'õhtu' → e h d z o r'a (LV) 'õhtupuna, eha',
- s i t (LV) 'sitt' → s i d b^uk a r k (LV) 'sitasitikas',

2) d > t:

- l e i b a d (part.) (ÄV) 'leiba' → l e i b a t š l i k (ÄV) 'tükk leiba',
- m a i d (ÄV) 'piim' → m a i t p a d a (ÄV) 'piimakann',
- m a i d o d (part.) 'piima' → m a i d o t p a d a (ÄV) 'kann piima'.

¹ E. A. T u n k e l o, lk. 262 - 265.

tekiks: $n > \emptyset$, ($g > \emptyset$).

Käesolevas peatükis süstematiseeritud materjal aitab meil heita uut valgust liitsõna, liitsõna ja sõnaühendi vahekordadele. Nasaalide, klusiilide ja sibilantide muutumine liitsõna esimese komponendi lõpul homorgaanseks liitsõna teist komponenti alustava konsonandiga näitab, et liitsõnas valitsevad häälikulised seaduspärasused langevad põhiliselt ühte liitsõna häälikuliste seaduspärasustega (-k-, -p-, -t- liitsõna sees on heliliste häälikute vahel muutunud -g-, -b-, -d-ks;¹ sõnasisesed -g-, -b-, -d- helitute häälikute ees muutuvad enamasti -k-, -p-, -t-ks; samuti muutuvad nasaalid ja sibilandid liitsõna sees homorgaanseks järgneva häälikuga;² ka $n > \tilde{a} \sim \tilde{e} \sim \tilde{u}$ esineb liitsõna sees.³).

Niisiis ei ole liitsõna komponentidel foneetilist iseseisvust. Foneetiliselt käituvad nad nagu liitsõna silbid. Ometi alluvad ka sõnaühendi komponentsõnad sageli häälikulise homorgaanistumise seadustele.

Sõnaühendi foneetiline sarnastumine sõnaga (komponentsõnade kokkuhääldamise ja häälikulise homorgaanistumise tõttu) kuulub vepsa keele omapära juurde: (m a n' i t a b) n a p s e m p ä r e (LV) '(valetab)lapse peale', (a d r a u z' i k) m a n k ä n d ä b (LV) '(adraraud) maad käänab'.

¹ E. A. T u n k e l o, lk. 94.

² E. A. T u n k e l o, lk. 236, lk. 357, lk. 364.

³ E. A. T u n k e l o, lk. 367 - 369.

Sõnaühendi komponentsõnade iseseisvus on aga vepsa keeleski nii suur, et defonologisatsiooni komponentsõnade liitekohtadel ei toimu:

m ä h e r g e m m a k s õ n (LV) 'ma laotasin sõn-
niku ära', m ä t i r p i m m o k a n (LV) 'ma kannata-
sin vaeva ära', m ä k a n d ä ñ j a u h o d (LV) 'ma
kannan jahu', m ä l a n k s i ñ j o g h e (LV) 'ma
s i n' j o g h e) (LV) 'kukkusin jõkke'.

Liitsõna puhul: $n > \emptyset$ (-m-, -l-, -n-, -r-, -j-, -v- ees) —
— defonologisatsioon, $n > m$ (-p- ees) — fonoloogisatsioon;
sõnaühendi puhul: $n > m$ (-m- ees) — fonologisatsioon,
 $n > \tilde{n}$ — mittefonoloogiline muutus, $n \equiv$ -n-, -l-, -r-, -j-,
-v- ees.

Miks siis sõnaühendeis defonologisatsiooni ei toimunud?
Tuletagem meelde fakti, et sõnaühendi kumbki komponentsõna moodustab iseseisva morfoloogilise üksuse. Komponentsõnade morfeemid seovad või võivad siduda komponentsõna väljaspool sõnaühendit asuvate sõnadega. Näitelauses m ä k a n d ä ñ j a u h o d seob morfeemi -n esindav fonemivariant -ⁿ sõnaühendit alusega. Seega kahjustaks defonologisatsioon antud juhul komponentsõna morfoloogilist iseseisvust ja sõnaühendi süntaktilisi seoseid.

Liitsõnades (näit. s i l m a m u n a, k i v e ñ a u d, k o r v a j u r' jne.) oli kaole allunud morfeem -n kinniseks morfeemiks, mis kuulus üksnes esimese komponent-plere-

mi juurde ega saanud omada mingeid liitsõnaväliseid suhteid. Seepärast ei tekita -n kadu mingeid morfoloogilis-süntaktilisi komplikatsioone. Vepsa keelele ei ole omased konsonantühendid -nl-, -nr-, -nj-, -nv- ega ka geminaat -n¹ või geminaat -m². See ongi olnud -n kao foneetiliseks tõukejõuks.

Teeme nüüd kokkuvõtte konsonantide muutustest:

Liitsõna moodustab puhtfoneetilisest aspektist vaadeldes enamasti ühtse terviku ning allub samadele foneetilistele seadustele kui liitsõnagi. Liitsõna komponentide liitekohtadel esinevad järgmised muutused: defonologisatsioon, fonologisatsioon ja mittefonoloogilised muutused.

Sõnaühendi foneetiline sarnastumine sõnaga jääb poolele teele, kuna siin osutub pidurdavaks teguriks komponentsõnade morfoloogilis-süntaktiline iseseisvus. Komponent sõnade liitekohtadel esineb mittefonoloogilisi muutusi ja fonologisatsiooni. Kui komponentsõnad hääldatakse lahku, siis ei esine liitekohal enamasti mingeid muutusi.

¹ L. K e t t u n e n, I, lk. 89.

² L. K e t t u n e n, I, lk. 101.

B. Vokalism.

Käsitlegem nüüd lühidalt ka vokaalide muutusi liitsõna komponentide liitekohtadel. Needki muutused on tekkinud enamasti selle tõttu, et komponentide liitumisel on osutunud vajalikuks vältida vepsa keelele võõraid häälikühendeid ehk teiste sõnadega : tekkinud liitsõnad on kohandunud vepsa keele häälikuseadustele.

Näit. k u d a + a i g = k u d a i g (LV) 'kui, kuni',
s i d a + a i g = s i d a i g (LV) 'siis, seni',
i l'j a + a r'g = i l'j a r'g (LV) 'eliapäeva eelne paastuvaba aeg',
e n d e + e g l ē = e n d e g l ē (LV) 'üleeile'.

Diftongid $\bar{a}i$ - ja $\bar{i}a$ - pole vepsa keelele omased ning on lühenenud ($-ai-$ ja $-ia-$). Samuti ei tunne vepsa keel pikka $-e-d$ sõna keskel.

Huvitavad on ka muutused:

r u z u + t u k = r u s t u k (LV) 'narts',
n i m i + p ä i v = n \bar{i} m p e i (LV) 'ninepäev',
(k o $\underset{\sim}{u}$ m e + s i l m) + n'e = k o l'm s i l m \bar{a} n'e
(LV) 'kolmesilmaline',
(k o $\underset{\sim}{u}$ m e + p ä) + i n'e = k o l'm p ä i n'e (KV)
'kolmepäine',
a i d + r u z u = a i d r u \check{z} (LV) 'aialogu, aiarusu',
m e t \check{s} + k a n a = m e t \check{s} k a n (Ba) 'metskana',
s'ä + p i d o = s'ä p i d (\sim s'ä p i d o) (LV) 'lumetuisk'

Eelnevates näidetes oli liitsõna tervik allunud sünkoobile (r u s t u k , n i m p e i , k o l ' m p ä i n ' e , k o l ' m s i l m ä n ' e) ja apokoobile (a i d r u ž , m e t s . k a n , s ' ä p i d). Sünkoop ja apokoop oleksid samasuure silpide arvu ja ühesuguse sisestruktuuriga liitsõnade puhul olnud täiesti seaduspärased.¹

Nähtavasti moodustusid nimetatud liitsõnad vepsa keeles (murretes) juba väga vanal ajal, kui sisekadu ja lõpukadu olid alles toimumas. See on iseäranis kehtiv sisekao kohta. Lõpukadu oli vepsa keeles produktiivne veel küllalt hilisel ajajärgul. On ju lõpukaole allunud isegi nii hilised vene laenud nagu š p a n ' e r ' tapet', b r i t v ' habemenuga', š k o ņ ' kool', š i r m a ņ k ' vahesirm, posetiiv'.

Enamasti ei ole aga liitsõna tervik sünkoobile ega apokoobile allunud: p ü h ä p ä i v (LV) 'pühapäev', p r i h a ņ a p s (LV) 'poeglaps', r u g i š k e g o (LV) 'rukkihakk', v e z ' i l i n d (LV) 'veelind', v e ž i b u c t š (LV) 'veetünn'.

Sõnas ņ a ŭ h a g o (LV) 'põrandalaud' (ņ a v a + h a g o) on lisaks sünkoobile toimunud veel muutus v > ŭ.

¹

E.A.T u n k e l o , lk. 718, lk. 755 - 756.

IV. COMPOSITUM DECOMPOSITUM

Paljudes liitsõnades on toimunud märksa ulatuslikumaid häälikulisi muutusi, kui seda olid eelmises peatükis vaadeldavad. Eriti tugevasti on muutunud liitsõnalised kohanimed.

Vepsa keeles on palju järvi tähistavaid kohanimesid.

Näit. maigjär'v maigar'v (LV), mena jär'v (LV), paksjär'v (LV), nabar'v (<napa + järvi) (LV), pühär'v (<pühä + järvi) (LV), süvär' (<süvä + jär'i) süvär'v (<süvä + järvi) (LV), kurbar'v (KV), enenar'v (<*eno järvi) (KV), ahjär'v (*ahvo -) (KV), mustjär'v (KV), perjär'v (KV), soudjär'v (KV), muzdär'v (KV), vougedjär'v ~ vougdjär'v (KV), süvär' (ÄV), kanzar' (ÄV), kažar' (ÄV), kodar' (ÄV), kivar' (<*kivi jär'i) (ÄV), pühär' (ÄV), satar' (ÄV), sojar' (<*sõ jär'i) (ÄV), vojär' vojar (ÄV), šingär' (KV^vSi), per't'k'ar' (KV^vSi), pit'kar' (KV^vSi), kekär' (KV^vSi).

Kõige suuremat huvi pakuvad need kohanimed, mille lõpul on -ar' -är', -jar' -jär' (-g'är' -k'är' k'ar'). Niisuguseid -v-kaoga vorme on ka karjala keele aunuse ja lüüdi murretes. Ka esineb -v-kadu -r-i järel

häälikuseaduslikult eesti keeles saarte murdes ja läänemurdes. Ka eesti kirjakeeles esineb läänemurdelisi sõnu, kus -v -r-i järelt on kadunud : k a r v a n e ~ k a r u n e , h a r v a (esinev) ~ h a r u (kordne). E.A.Tunkelo väidab, et -v-kaoga vormid vepsa keele kohanimedes ongi tekkinud eesti keele eelnimetatud murrete mõjul.¹ Eesti keele mõjuga seletab ta ka analoogilisi vorme karjala keele murretes. Ent arheoloogia ja ajaloo teadus ei toeta millegagi E.A. Tunkelo oletust. On täiesti võimalik, et meid huvitav ühisjoon on arenenud nendes keeltes iseseisvalt. Töö teostaja on arvamisel, et nähtused (ühisjooned), mis hõlmavad mitmeid sugulaskeeli ning mida seletatakse enamasti iseseisva paralleelarenguga, võivad olla predestineeritud aluskeele murdeoludega. Sõnalõpulisel -är', -jär' on loomult pigem liited kui liitsõna järelkomponendid. Nad alluvad vokaalharmoniale. -ar', -jar' on nende liidete tagavokaalsed variantid. Siiski pole mainitud liited vepsa keeles veel täiesti kaotanud oma järelkomponendi-autonoomiat. (Näit. s o j ä r', v o j ä r'). Vepsa keeles esineb -v-kadu liit- ja liitsõna-des mujalgi. Liitsõna komponent -p ä i v on äänilis- ja keskvepsa murdeis lühenenud : p e i (~ p ä i ~ p e i ~ p ä)². Näit. i v n a m p e i (ÄV) 'jaanipäev', p e d r u m p e i (ÄV) 'peetripäev', p ü h ä p e i (ÄV) ~ p i h ä p e i (KV) ~ ~ p ü h ä p ä i v (LV) 'pühapäev', t o š p ä j ä n ~ t o š-

¹ E.A.Tunkelo, lk. lk. 468, 501, 907, 910.

² E.A.Tunkelo, lk. 500.

p e a n (ÄV) 'teisel päeval', ä i p ä i (KV) ~ ä i ä -
p ä i v (LV) 'suur reede, lihavõtted', p e i n u u z m
(VVV) 'ida, päikesetõus', p ä n o u z m (KV) 'ida',
k e s k p ä i (KV) 'keskpäev', n i m p e i (ÄV) 'nime-
päev', m ü p ä i v (LV) 'argipäev'. Algselt ainult liit-
sõnades esinenud lühendvorm on hiljem hakanud esi-
nema ka iseseisva sõnana. (Näit. p ä i ~ p e i ~ p e i,
pl. p ä i v ä d ~ p e i v ä d ~ p e i v ä d ehk p e j a d,
~ p ä j a d). Lõunavepsa murdes p ä ~ p e i iseseisva sõ-
nana ega ka liitsõna esimese komponendina ei esine. Haru-
kordadel esineb p ä liitsõna järelkomponendina :

p i h ä p ä i v ~ p ü h ä p ä i v ~ p ü h ä p ä 'pühapäev'.

Ühes sõnas esineb vaadeldav järelkomponent kõigis mur-
deis ainult lühendatud kujul : t ä n ä m b e i ~ t'ä n ä m-
b e i (ÄV), ~ t'ä m b e i (KV), t ä m b ä (LV) 'täna, sm.
täna päivanä'.

Kolme murde võrdlemisel näeme, et lõunavepsa murdevorm
on kõige kaugemale arenenud (-n-kadu vokaalide vahel esi-
neb lõunavepsa murdes kohati ka tegusõnades ja äänisvep-
sa murdes liitunud tegusõnades : m ä n (LV) 'lähen, sm.
menen', p ä n (LV) 'panen', m ä t'e a (ÄV) 'mine tea').

Komponentide liitekohtadel on sõnas t ä m b ä pluss-
junktuaari asemel nulljunktuaar ning arvatavasti selle tõt-
tu on nasaalile järgnev -p muutunud b-ks (nagu liitsõ-
nades λ a m b h a d 'lambad', h a m b h a d 'hambad',
b e m b l'u d 'loogake'; soome keeles : lampaat, hampaat,

vempele). Sõnad p ä i~p e i esinevad mitte ainult vepsa keeles, vaid ka paljudes teistes läänemere-soome keeltes. Näit. krj. t ä m p ö ä n ä, lii. t ä m p ɔ , eesti keele murretes t ä m b ä, t ä m b a, t ä m b a.

Lühendvorm esineb Lääne-Eestis ka iseseisva sõnana:

Muhu p ä e, (Hiiumaa l a u p p ɛ, j ä n i b ɛ, p ä i l i k).

Liivi keeles esineb lühendvorm veel sõnas m ü p ɔ, 'homme'.

E. A. Tunkelo seletab -v-kadu vepsa keele vormides jällegi eesti-liivi mõjudega.¹ Kuid siingi on usutatavam, et tegemist on olnud iseseisva paralleelarenguga ühelt poolt Lääne-Eesti murrete ja liivi keele ning teiselt poolt Lõuna-Karjala murrete ja vepsa keele regioonis.

-ar', -är', -ar'v, -är'v-liitelised kohanimed kohustavad meid vaatlema ka -j-kadu järelkomponendi algusest.

Mainitud nähtust esineb peale vepsa keele ka karjala keele lüüdi murdes.² Näit. l i ž m ä r'v, s ä p s ä r'v, k a u g a r'v, p ü h ä r'v, p ä l ä r'v ~ p ä l l ä r'v (<*p ä l j ä-).

Aunuse murdeski on nähtus laialt levinud. Näit. k e d r-är'v, k e z ä r v i, l i n d a r v i, p o a n a r v i, p o r a r v i, r u g a r v i, s e ä m ä r v i, s u i g-ä r v i, s ä g ä r v i, s ä r g ä r v i.

K.B.Wiklund juhib tähelepanu meie poolt vaadeldava nähtuse laialdasele esinemusele lapi keeles:³ j a v r r e j a u r e 'järv', aga s u o l l a u r e (=sm.Salójärvi).

¹ E.A. T u n k e l o, lk. 500 - 501.

² E.A. T u n k e l o, lk. 470.

³ K.B. W i k l u n d, Les toponymes de Karelle, Le Monde Orientale V, lk.127-129.

Ka lp. -j o k k a, -j o k k '-jõgi' liitsõna järelkomponendina jääb ilma j-häälikust. K.B.Wiklundi mõtetundub meile päris põhjendatuna, kuna lapi mõju karjalavepsa toponüümikale on muudegi kohanimede juures väga ilmne. -oja+lõpulisteski kohanimedes on toimunud j-kadu. Näit. o l' i n m i n a r' e b ā n (nom. sg. r' e b e j a) (ÄV) 'ma olin Rebojal' (ā < a ē a < o j a), m ä g a e l' e n m ä k e i j a l e (ÄV) 'mägiojale'. Vrdl. Hiiumaa o ē a, m a ē a ~ m ā 'maja' (m ā D 'majad'). Eesti kirjakeeles esineb samuti j-kadu vokaalide vahelt: v a j u m a ~ v a o m a, a j a n ~ a e t u d, s o o j e n d a m a ~ s o e n d a m a. Siiski on küsitav, kas me siingi võime seda nähtust vepsa keeles seletada eesti keele mõjuga, nagu seda teeb E.A.Tunkelo.¹

Küllaltki huvitavad on vepsa keele liitsõnad, mille esimeseks komponendiks on arvsõna : e z' m a z' n a r' g (LV) 'esmaspäev', t o z' n a r' g (LV) 'teisipäev', t o š' p e i (ÄV) t o š' p ä i (KV) 'teine päev, teisipäev', n' e l' a m p ä i v ~ n' e l' a ā s' p ä i v (LV) n' e l' a n s' p e i ~ n' e l' a m p e i (ÄV) 'neljapäev', t o š' p e a m (ÄV) 'teisel päeval'.

Lõunavepsa murde sõnad el ez' m a z' n a r' g ja t o z' n a r' g on vasteid karjala keele murretes. Näit. krj.P. e n s i m ä i n e a r k i 'esmaspäev' ja t o i n e a r k i 'teisipäev' (gen. e n s i m ä i s e n a r g i n ja t o i s e n a r g i n).

¹
E.A.Tunkelo, lk. 471.

Vepsa keeles on genitiivi tüvi vaadeldavate liitsõnade esimeses komponendis üldistunud nominatiivi :

e z m ā n' e a r g > e z' m a ž e n (a r g i n) >
> e z' m a ž n a r' g, t o i n' e a r g > t o i ž e n (a r -
g i n) > t o ž n a r' g.

Iseäralikum on sõna t o s' p e i (ÄV). Palataliseeritud
s eeldab, et tema järel on kunagi esinenud -i, (< * t o i ž i -)
Eesti keeles esineb samuti -i-line vorm (teisipäev).

Raske oleks äänisvepsa murdes ja eesti keeles pidada mainitud liitsõnade esimesi komponente genitiive tüve üldistusteks. Esineb ju nii ühes kui ka teises keeles -e-line genitiiv. Näit. t o i ž e n (ÄV) ja t e i s e (ee). Isegi kui oletada, et teise silbi -i on tekkinud esimese silbi -i mõjul, tekib meil raskusi -n-kao seletamisega (vepsa keele puhul). Kui antud juhul oleks genitiivi tüvi üldistunud nominatiivi, siis oleksime saanud häälikuseadusliku resultaatina vormi t o ž e m p e i. Niisiis peame genitiivi tüve üldistumist antud juhul vähevõimalikuks. Nähtavasti nõuaks eelpool mainitud eesti ja vepsa keele vormide seletamine eraldi uurimust.

Et nädalapäevade nimetustes ei ole genitiivi tüve üldistused alati obligatoorsed, näitavad vormid n' e l' a ā s' p ä i v (LV) ja n' e l' a n s' p e i (ÄV).

Sõna t ö n ü n (LV) 'täna öösel' on teinud läbi analoogilisi muutusi sõnaga t ā m b e i (KV) ~ t ā m b ä (LV)!

^{}t ä n ä ö n ä > t ä n ö n > t ä n ö n > t ö n ü n.

Leiame veel teisigi deformeerunud liitsõnu, kus esimeseks komponendiks on olnud t ä n ä : t ä n ä v o n, (*t ä n ä v ö t n a > t ä n ä v ö n n a), vrđl. ee. t ä n a v u, t ä n ä v o z'n'e (LV) 'tänavune'.

Esimene komponent on deformeerunud veel järgmistes kohanimedes : a h- j ä r'v (LV) (<^{*}a h v o- j ä r v (KV)), a n h- j ä r v u d (LV) (?<^{*}h a n h i- j ä r v u t), v a u g d j a r v ~ v a u g a r v (LV) (v o u g e d - j ä r v (KV)).

Deformeerunud liitsõnad võime jagada kolme klassi:

- 1) deformeerunud on järelkomponent,
- 2) deformeerunud on esimene komponent,
- 3) deformeerunud on mõlemad komponendid.

Need klassid omakorda jagunevad alaliikideks. Vaatleme esimese klassi alaliike. Alaliikide eristamiseks koostame valemid. Morfeem olgu M, liide olgu L, komponentplereemid olgu P₁ ja P₂, deformeerunud komponent-plereem ja mõlema komponendi deformeerumise tagajärjel tekkinud plereem olgu ühte viisi P₃, unikaalne plereem ja unikaalne morfeem olgu vastavalt P_u ja M_u. Unikaalne plereem meie terminoloogias on sama, mis deskriptiivse lingvistika terminoloogias unikaalne tüvimorfeem.¹

Esimese klassi alaliigid on järgmised :

¹ H. R a j a n d i, Morfeemide liigitus deskriptiivses lingvistikas, Keel ja Kirjandus nr.7, 1963, lk.413 - 414.

a) $P_1 + P_2 = P_1 L$

s ü v ä + j ä r' i = s ü v/ ä r'

* l a u t a + * k u n t a = l a u t/ k u n 'laudkond'

b) ($P_1 + P_2 = P_1 M$)

* s i k a + * p ä i k = s i g a/ p ä 'sealt'

c) $P_1 + P_2 = P_1 P_3$

p ü h ä + p ä i v ä = p ü h ä/ p ä i

d) $P_1 + P_2 = P_1 P_u$

m ä g i + o j a = m ä g/ e a

Teine klass annab meie materjali põhjal ainult ühe võimaluse:

$P_1 + P_2 = P_u P_2$

a h v o + j ä r' v = a h- j ä r' v

Kolmas klass annab järgmised alaliigid:

a) $P_1 + P_2 = P_u L$

v a u g e d + j ä r' v = v a u g/ a r' v

b) $P_1 + P_2 M = P_3$

t ä n ä + ö/ n = t ö n ü n

c) $P_1 M + P_2 = P_1 M_u M$

* m i n u(h e n) + * p ä i k = m i n u/ h i m/ p e i
'minult'

Enamik deformeeritud liitsõnu ei anna sünkroonilise lingvistika seisukohalt liitsõna mõõtu välja. Viimaste sõnade täpsemaks selgitamiseks püüdkem klassifitseerida eelpool mainitud deformatsioone. Igasuguseid mittefonoloogilisi muutusi liitsõna häälikulises koosseisus nimetagem ebaolulisteks deformatsioonideks. Samuti nimetagem ebaoluliseks deformatsiooniks kinniste morfeemide või komponent - plereemide lõpuvokaalide kadumist või muutumist, ning komponent - plereemide lõpukonsonantide fonologisatsiooni.

Komponent - plereemi lõpukonsonandi defonologisatsiooni nimetagem oluliseks deformatsiooniks, sest siin distribueeritakse plereem ja liide. Näit. s o j ä r'v ~ ~ s o j a r'. J ä r'v on plereem, j a r' on liide.

Kõik teised seni nimetamata häälikulised muutused on olulised deformatsioonid. Kui liitsõnas toimunud olulise deformatsiooni tõttu on üks plereemidest muutunud liiteks või kui komponent - plereemid on sulanud kokku üheks plereemiks, siis nimetagem tekkinud sõna compositum decompositum'iks. J. Marouzeau on mainitud terminit mõnevõrra teisiti aspekteerinud.¹

Lk. 32 toodud alaliikide näidetest on 1a, 3a ja 3b compositum decompositum'id. Kui aga olulise deformatsiooni tagajärjel üks plereemidest on muutunud morfeemiks, siis saame tulemuseks liitsõna muitevormi (1b ja 3c). Kui olulise deformatsiooni tagajärjel üks plereemidest on muutunud

¹ Ж. Марузо, Словарь морфемных единиц, Москва 1960, лк. 279.

unikaalseks plereemiks, siis saame tulemuseks liitsõna uue variandi (1d ja 2). Liitsõnaks loeme leksikaalset üksust ka sel juhul, kui üks plereemidest on muutunud unikaalseks oma arhailise või rudimentaarse iseloomu tõttu.

V LIITED JA KINNISED MORFEEMID LIITSÕNADES

A. Liited liitsõnades.

Liited nagu morfeemidki jagunevad liitsõnas kinnisteks ja lahtisteks liideteks. Kinnist liidet võiksime nimetada ka plereemiliiteks, kuna ta kuulub ühe komponent - plereemi koosseisu. Lahtist liidet võiksime nimetada ka plereemiväliseks liiteks, kuna ta ei kuulu kummagi komponent - plereemi koosseisu. Lahtine liide liitub järelkomponendile.

Kinnised liited:

t ä ü s t [√] u p u/i/n'e (KV) 'noodapäratais! (Keskvepsa murdes sõna t [√] s u p u/i n'e ilma deminutiivliite- ta enamasti ei tarvitata. Seega kuulub liide komponent- plereemi koosseisu).

p e i n o u z/m (ÄV) 'ida'. (Siin pole samuti kahtlust, et -m kuulub plereemi -n o u z/m koosseisu).

k o ŋe/n t/p ä i v (LV) 'surmapäev'

Lahtised liited:

k o l'm s i l m ā/n'e (LV) 'kolmesilmne'. Liide -n'e kuulub siin kahe plereemi ühtsuse juurde. Sõna s i l m ā- n'e ei esine vepsa keeles iseseisvalt; -s i l m ā n'e osutub võimalikuks ainult teatud klassi liitsõnades, mille esimesel komponendil on omadussõnaline või arvsõnaline kuju : m u s t s i l m ā n'e (LV) 'mustasilmne', ü k s-

s i l m ä / n ' e (LV) 'ühesilmne'; ü h e s ä p ä / i n ' e (KV)
'üheksapäine', p a l ' l ' a s p ä / i n ' e (KV) 'kiilaspäine'.

Kui järelkomponent, millele järgneb liide, ei saa koos liitega moodustada iseseisvat üksust (ilma esikomponendita), siis on tegemist lahtise liitega. Liide -n'e liitub liitsõnale m u s t s i l m .

Pleremateem m u s t s i l m a / z ^v e / d koosneks nagu üliplereemist m u s t s i l m a / z ^v e - ja lahtisest morfeemist -d.

Lahtist liidet võime leida ka teist tüüpi liitsõnades:

l a d ' j ä r v i / h n ' e (LV) 'ladjärvlane', v a u g e d -
j ä r v i / h n ' e (LV) 'valgjärvlane', b ö l ä m ä g e / l ' -
n ' e (LV) 'bölämäelane', f e d r a m ä g e / l ' n ' e (LV)
'fedramäelane'.

Lahtised liited tuletavad ühtedest liitsõnadest teisi:
k e s k - i g a + n ' e = k e s k - i g ä / n ' e (LV) 'kesk-
ealine';

v a u g e d j ä r ' v (i) + h n ' e = v a u g e d ä r ' v i / h -
n ' e (LV).

Harvemini tuletavad lahtised liited nominaalseid liit-
sõnu määruslikest sõnaühendeist:

k a k s i k e r d a (d) + n ' e = k a k s i k e r d ä / n ' e
(LV) 'kahekordne', l ä v ä n t a g a + n ' e = l ä v a n -
t a g ü / n ' e (LV) 'laudatagune'.

Muidugi esineb ka liitsõnu, mille koosseisus on nii kinnisi kui ka lahtisi liiteid :

k a k s / t o š / p ä / i n ' e (KV) 'kaheteistpäine'.

-ne on lahtine liide, elementi -toš võime käsitleda kinnise liitena (või unikaalplereemina).

Liitsõnade koosseisus esineb kompleksliiteid. Kompleksliited koosnevad kahest või enamast liitest :

-l'h'n'e < * -l ä / i n e n , -h/n'e < * -h / i n e n .

Liitsõna koosseisus esineb sageli arhailisi, ebaproduktiivseid liiteid,¹ mis vihjavad liitsõna kui nähtuse suurele vanusele vepsa keeles. Näit. p ä i v õ n a s k m (LV) (< * p ä i v o / i - < * p ä i v a / i -) 'lääs, päikese loojang', k e r / i / n o u d (KV) 'kerilaud', k u z ' i p a - r õ (LV) (< * p a r a / i) 'allakuseja laps'. Viimases näites on järelkomponent unikaalplereem. Kõigis eelnenud näidetes oli rekonstrueeritud -i muistseks deminutiivsufiksiks.

Veel vanem on vepsa keele liitsõnades rekonstrueeritav possessiivne -i : l e p õ - o j a kn. (LV) (< * l e p p a / i -) '"lepane oja", leppoja', t e t r õ - n a h t kn. (LV) (< * t e t r o / i) '"tedrene laht", tedrelaht', ü k s p i k õ (k a n g a z) (LV) (< * ü k s i p i t k a / i) 'kore linane riie'.

Possessiivse liite -i abil moodustati adjektiviseeritud esikomponendiga liitsõnu juba soome-ugri aluskeeles.²

¹ L. K e t t u n e n , II, lk. 60 - 61.

² Ö. B e k e , Ein possessivkompositum in den finnisch-ugrischen sprachen, FUF XIII, Helsinki-Leipzig 1913, lk. 23 - 32.

Possessiivne liide -i adjektiviseerib ka kompleksliite -i/nen. Tänapäeval on deminutiivne ja possessiivne -i muutunud enamasti eelneva vokaali pikenduseks. Seepärast ei loe me neid sünkroonilise lingvistika seisukohalt liiteiks.

Liited liituvad erisugustele tüvedele:

1) nominatiivsele konsonanttüvele, näit. p a h a m e l' - n' e (ÄV) 'halvatujuline, pahameelne',

2) nominatiivsele vokaaltüvele, näit. v a u g e d j ä r' - v i h n' e (LV),

3) genitiivsele vokaaltüvele, näit. b ö l ä m ä g e / l' - n' e (LV),

4) liite poolt deformeeritud vokaaltüvele, näit. k a k - s i k e r d ā / n' e (LV), liite poolt deformeeritud vokaaltüvi esineb ainult lõuna-vepsa murdes; viimatiesitatud näite vasteks kesk-vepsa murdes oleks olnud k a k s i k e r - d a / i n' e.

Nüüd võtkem vaatluse alla liitsõnad: m a n a ᳚ ū n' e (LV) 'manala elanik, maa-alune', i k n a n a ᳚ ū n' e (LV) 'õuepealne'. Nimetatud liitsõnad on lahtise liite -n' e (< * -inen) abil tuletatud liitsõnadest m a n ā (LV) (gen. m a n a ᳚ a n, part. m a n a ᳚ a d) (< m a n a u < m a n a ᳚ < * m a n a l - l a < * m a a n a l l a) 'manala',

i k n a n ā (LV) (gen. i k n a n a ᳚ a n, part. i k n a n - a ᳚ a d) (< i k n a n a u < i k n a n a ᳚ < * i k k u n a n a l l a) 'õu'. a ᳚ -a moodustab kõigis neljas sõnas kahtle-

mata ühe komponentplereemi. Sõna \bar{a} ($\sim a_n$), millest vaadeldav plereem pärineb, käsitleme kui määrsõna (kui muutumatut sõna). Seepärast ei allu vaadeldav plereem sisemisele liigitusele. (Oleksime me aga käsitletud sõna \bar{a} (a_n) kui rudimentaarse nimisõna adessiivi, sattunuksime liigitamisel suurtesse raskustesse).

-n'e -liite puhul tuleb mainida veel seda, et liitsõna esimeses komponendis saab ta esineda ainult genitiivselt :

mu r a/ \check{z} /m ä t (LV) 'sipelgapesa' (m u r \bar{a} /n'e, gen. m u r \bar{a} / \check{z} e n 'sipelgas'), a i r i/ \check{z} /m e n a (LV) 'aer,mõla'.

Nagu eelnevast nägime, võis liide -n'e (-in'e) olla nii lahtiseks kui ka kinniseks liiteks, -hn'e ja -l'n'e aga osutuvad alati lahtisteks liideteks. -hn'e, -l'n'e-liitelised liitsõnad ei sisalda tavaliselt kinnisi morfeeme:

ü k s t a h o/l'n'e (LV) 'ühetahuline', o m o s m ä g e/l'n'e (LV) 'omosmäelane' (o m o s - unikaalplereem), m a k s i m ä g e/l'n'e (LV) 'maksimäelane', f e d r a m ä g e/l'n'e (LV) 'fedramäelane', \check{s} i d j ä r v i/h n'e (LV) ' \check{s} idjärvlane' (f e d r a, \check{s} i d - - unikaalplereemid), k o r t a h t i/h n'e (LV) 'kortlahelane' (k o r t e z ~ ~ k o r t 'osi, osja').

Erandina võib -l'n'e liituda compositum decompositum'i tüüpi kohanimele. Näit. r a d i m p u s t a (LV) kn.

r a d i m p u s t a/l'n'e 'radimpustalane'. Nähtavasti koosneb liitsõna siin kahest plereemist : r a d i m - ja

pus t a . Neid tüvesid ei ole töö teostaja aga täheldanud mujal kui vaadeldavas liitsõnas. Nähtavasti on mõlemad komponendid "unikaalsed". Võimalik, et element -m esimeses komponendis kujutab endast kinnist morfeemi.

Kaht kinnist morfeemi sisaldab liiteline liitsõna s u r e/n/m ä g e/n/a n a/l'n'e (LV), mis on tuletatud kohanimest s u r e/n/m ä g e/n/a "Suuremäeall". Tavaliselt nii keerulise struktuuriga kohanimedest tuletussõnu ei moodustata :

s u r e/s/k i v e/s/(LV) "Suureskivis" (küla nimi)',
s u r e s k i v e s m u ž i k "Suureskivisküla elanik".
s u r e/s/k i v e/s/i h n'e on küll võimalik, kuid tarvitusel väga harva.

-n'e, -in'e-liitelised liitsõnad sisaldavad sageli kinnisi morfeeme : j ä n i š e/n/t o m ā n'e (LV) 'nisulill, äiakas', l ä v a/n/t a g ū n'e (LV) 'ahjutagune', m a/n/a - n ū n e(LV) 'manala elanik', m a i d o/t/p a d ā n'e (LV) 'piimakannuke'.

Vaadeldagem teisi liiteid. Teised liited esinevad enamasti kinniste liidetena:

t e ž (~ t i ž) ~ t e š (~ t i š) :
m e t s a n - i š k e/t i š (LV) 'metsalööve, metsahaldja poolt pandud haigus', v e z'i t e g o/t i ž (LV) 'veest tekkinud tõbi', d v o r o v i k a i š k e/t i š
l ä v a n i š k e/t i ž (LV) 'laudahaldja pandud haigus'

i s k e t i z, t e g o t i z esinevad ka iseseisva-
te sõnadena kui tõbede üldnimetused. Liited -tis, -tiz
moodustavad verbaalsetest tüvedest substantiive.

Kinnise liitena esineb vepsa keeles ka liide -nd :
p e r ' t ' e h t i / n d (KV) ' maa-alused (liik löövet) '
v e z ' i e h t i / n d (KV) ' veest tekkinud lööve '
(e h t i / n d ' lööve'), k u k i n g a r a / n d (LV)
' kibuvits ' (k a r a / n d ' isaslooma genitaalorgan',
verbist k a r g a / d a ' karata '), k e l i k o r e n d
(LV, KV) ' keelepeksja ' (k o r / d a ' kurnata, koorida).

Unikaalne kompleksliide -ts₂end tuleb esile sõnas
p ü h ä p ä i v ä / t s e / n d (allat. p ü h ä p ä i v ä -
t s e / n d a / n e) (LV) ' pühapäeva veetmine '. -tsi-
vastab eesti-soome prolatiivsele adverbialliitele
-tsi-, -tse- : ee. k ä s i t s i, sm. p u h e l i m i t -
s e ' telefoni teel'. -ts₂end on lahtine liide,
-p ä i v ä t s e n d iseseisva sõnana ei esine.
-nd esineb ka esimeses komponendis kinnise liitena :
n a j i / n d / v a j e z (LV) 'sõimusõna', k o n e n t -
p ä i v (LV) ' surmapäev ' (k o n d a, k o l d a
' surra ', k o n e n d ' suremine, surm '). -nd moo-
dustab verbidest ja adverbidest substantiive.

Kompleksliide -nuz esineb harva ja ainult kinnise
liitena : k u n d / n u z / b o b (ÄV) ' maagiline kivikene
ennustamiseks, "kuulamisuba" ' (k u n d l e n ' kuu-
lan ').

Vepsa keele liitsõnades esineb sagedamini kui mujal vana verbaalnoomeni liide -m. Niisuguse liitega konstruktsioonid on nähtavasti väga vanad : t u l i l e n - d a / m (LV) ' pisuhänd ', t u l i l e n d a / m - h e i n (LV) ' "pisuhändhein", taimenimetus ', s ü n d ü / m - p ä i v (LV) ' sünnipäev ' (sm. syntymäpäivä), p ä i - v õ n a s k / m ^(LV) ~ p e i n a s k e / m (ÄV) ' lääs ', p ä i v õ - n o u z / m (LV) ~ p e i n o u z e / m (ÄV) ' ida '. Eelmis- test hilisema tekkega on religioossed terminid : p ü h ä - p a n o / m (LV) ' päev enne suure paastu algust ', v e d e - r i s t i / m (LV) ' kolmekun, inga päev '. Möödunud sajandil ei olnud -m-liitelised konstruktsioonid veel päris kind- lalt liitsõnadeks kujunenud (liitsõnade praeguses tähen- duses). Sellele vihjab Ch. de Ujfalvy raamatus esitatud vanade loitsude keel.¹ Meie poolt uuritavad sõnad käändu- vad seal nii : nom. p ä i v - n o u s e m, p ä i v - n a s - k e m ; gen. p ä i v - n o u s m a n, p ä i v - n a s k - m a n n e. p ä i v ä n n o u s m a n, p ä i v ä n n a s k - m a n.

Peatugem lühidalt mõningatel liitsõnades harvemini esi- nevatel liidetel :

-h k õ / n ' e (kompleksliide) : -s t i - n a p a h k õ - n ' e (LV) ' rasvatu p^astusupp ' (s t i = vn. уш) ;
-o (ainult kinnise liitena) : k ä z i - i s k / o (LV)
' käesurumine kokkuleppe märgiks ', p u k o g / o (LV) ' puu- virn ', k ä z i t e g / o (LV) ' näputöö ' ;

¹

Ch. de U j f a l v y, Essai de grammaire vèpse ou tschou- de du nord, Paris 1875.

- ^vsk (vene keelest laenatud liide) : p e r z e p o -
l i /^vs k (LV) ' "persepoolik", tuhar ', j u m a n a m -
b o r a /^vs k (LV) ' taevakits (linnunimetus) ' (-b o -
r a s k = vn. *Сапauка* = eL. purask) ;
-z : p ä t s i n a n u z (LV) ' ahjualune ' ;
-i(-ja) : k e g o m p a n i (h a b u k) (gen. k e -
g o m p a n i j a n) (LV) ' "kuhjalooja kull(haugas)" ',
-i(-ja) tähistab tegijanime ;
-ik (ainult kinnise liitena) : j o u h / i k / l i n d ü -
n ' e (LV) ' västrik, "jõhviklind" ', r e h t i p a l / i k
(LV) ' pannivars '(? < p a n a ' tükk!), l e h t / i k -
h e i n (LV) ' ristikkein, härjapäa ' , -ik on deminu-
tiivse iseloomuga liide ;
-d (deminutiivliide) : g a g a r - j ä r v / u / d kn.,
-d esineb ainult kinnise liitena ;
-nik : k i r v e z v a r ' z / h ' i k (LV) ' kirvevarre pik-
kune puutükk (rahvalik mõõtühik) ' ;
-ns (ainult kinnise liitena) : n ' e l ' a / ä s / p ä i v (LV),
k a h t e / e s / t o s k ü m n ' e ã z (LV).

Lahtise adverbialaalse liitena esineb instruktiivne

- (i)n : h o m i s a r g i n ' (LV) (h o m e i s - a r -
k e i n) ' ülehomme ', m u r ' g n i n i s k ö n ' (LV)
' uuperkuuti '(m u r ' g n i n ' 'pahupidi '), p ü s t ü t -
p ä i n (LV) ' püstipäi ', p ü s t p ö r ü z i n ' (LV)
' püsti olles '(p ö r ö 'kiire, gen. kiirde, pealae üla-
osa), k ä z i m ö h k ü n ' (LV) ' käsitsi '(m ö h k =
= e.Võru mehk, peopesa keskosa). Viimase sõna variandis

k ä z i m ö h k ü t s k i esineb retsiprookne liide
-t^vski.

Prolatiivset liidet -t^vsi vaatlesime lk. komplekslii-
te -t^vsend koosseisus, kuid ta võib esineda ka üksi :
p a k s j ä r v i / t s i (LV) ' Paksjärve kaudu '.

Huvitav on märkida, et adverbiaalsete liitsõnade pu-
hul on instruktiivne -n ainult erandjuhul kadunud :
p o i k p o l i (LV) ' põiki, põigiti ', e n d e m u l l o
(LV) ' tunamullu '. Ent määrsõnast lähtunud morfeemi
-p ä (LV) ~ -p e i (KV) ~ -p ä i ~ -p ä i (ÄV) puhul
morfeemi lõpul konsonanti ei esine. Põhjuseks on see,
et viimasel juhul ei ole tegemist mitte ajalooliselt
instruktiivse vormiga (* p ä i n, sm. päin), vaid rudi-
mentaarse latiiviga, nagu selgesti näitavad lõuna-vepsa
murde sõnad k e ü p ä i k, m i s p ä i k ' kellelt, mil-
lelt, kust '.

B. Kinnised morfeemid.

Vepsa keele liitsõnades esinevad järgmised kinnised morfeemid :

1. Genitiivne -n ja tema variandid (-p.ees esineb -m-):
m e r e / n / r a n d (LV) ' mererand ', s' e n k a / n / t ü -
t ä r (LV) ' Senkatütar ', i k n a / m / p e l ' (LV) ' akna-
peel ' (p e l ' — unikaalplereem, * p ē l i 'kõrv'),
j u m a / n / k o d ' i (LV) ' kirik ', j ä r v e / n / t a -
g a kn. (LV), r i s t i / n / t a t (KV) ' ristiisa ',
k r i s t i / m / p o i g (LV) ' ristipoeg ', k o n ' d j a / n -
k o t s k kn. (LV) "Karukolgas", k o n d j a / ā - s o
kn. (LV) "Karusoo", k u v e r d a / n (KV) ' kuivõrd,
kuivõrra ', m a / n / ā (LV) ~ m a / n / a / n (ÄV) ' manala ',
l ä v a / n / t a g ū n ' e (LV) ' laudatagune ', s u r e m ä -
g e / n / a kn. (LV) "Suuremäeall". Kinnise morfeemina esi-
neb ka mitmuse genitiivi tähistav -d' e n, -t e n, -d' e m,
s o b i / d ' e m / p e z o m - o j a kn. (LV) "Rõivastepesemis-
oja", h e b o s / t e n / r a n d kn. (ÄV) "Hobusterand",

2. Partitiivne -d -t :

m a i d o / t / p a d a (LV) ' kann piima ', s a h a r a / t -
p a a n ' e (ÄV) ' tükk suhkrut ', l e i b a / t / s l i k
(ÄV) ' leivatükk ', v i n a / t / k o s u s k (ÄV) ' "asu-
nik"', k u v e r d a / d - n ' i (LV) ' mõnevõrra '.

Esineb ka mitmuse partitiivi tähistav -i / d :

e do - a i g a / i d (ÄV) ~ e d o - a i g ä d (LV) 'vanasti'.

3. Illatiivne -he, -ha, -hu : ü h t n ä g / h u (LV) 'äkiki' (^{*}ü h t h e n n ä g h u < ^{*}ü h t e h e n n ä k ü h e n).

4. Inessiivne -s (-z): k' ä d e / s / u (ÄV) 'käeluu, d' o u g a / s / u (ÄV) 'jalaluu', k' ä d e / s / k ü n d e d (ÄV) 'küüned', r i n d a / z / u (LV) 'rinnaluu', s u r e / s / k i v e / s kn. (LV).

5. Adessiivne -l-, -u -, -u-, -u-: s i d' - e i g o / u s i / l' / ä i g o / u (KV) 'sel-ajal', sellal', t ä / u - m a / u (LV) 'siin ilmas, maises elus', s i / u m a / u (LV) 'teises ilmas, toonelas'.

Need erandlikud liitsõnad esinevad vaid kahes käändes (allat. s i / l e / m a / u e, t ä / u e / m a / u e).

Me võime neid konstruktsioone vaid tinglikult nimetada liitsõnadeks, kuna neil on suurel määral sõnaühendilik iseloom (vrdl. s e a i g, s e n a i g a n, s i d a a i g a d, s i l a i g o u jne.).

6. Essiivne -n: k a i k e / n a i g a / n (LV) 'koguaeg', t ä n ä v o / n (LV) 'tänavu'.

7. Instruktiivne -n vt. peatükk liidetest.

8. Prolatiivne -tši vt. peatükk liidetest.

VI. LIITNOOMENI ÜLDVALEM JA KLASSIVALEMID

Olles tutvunud liidete ja morfeemide esinemusega, saame saame koostada vepsa keele liitnoomeni üldvalemi. Olgu komponendid K_1, K_2 ja (K_3) , plereemid $- P_1, P_2$ ja (P_3) , kinnised morfeemid M_1, M_2 ja (M_3) , kinnised liited L_1, L_2 , lahtine liide l , lahtine morfeem m . Pleremateemi tähistagem p -ga, tüvesid märkidega T_1, T_2 ja (T_3) .

$$\begin{aligned} \text{Liitnoomeni valem: } p &= K_1 K_2 (K_3) \bar{l} \bar{m} = \\ &= \underbrace{P_1 \bar{M}_1 P_2 \bar{M}_2}_{\text{---}} (P_3 \bar{M}_3) \bar{l} \bar{m} = \\ &= \underbrace{T_1 \bar{L}_1 \bar{M}_1}_{\text{---}} \underbrace{T_2 \bar{L}_2 \bar{M}_2}_{\text{---}} (T_3 \bar{M}_3) \bar{l} \bar{m}. \end{aligned}$$

Kui valemi märgil asub kriips, siis tähendab see, et liitnoomeni vastav element võib esineda või mitte esineda.

Kui valemi märgil on kaks kriipsu, siis tähendab see, et liitnoomeni vastava elemendi esinemise võimalikkus on veel väiksem kui eelmisel juhul.

Kui valemi märgil on rist ja kriips, siis tähendab see, et vastava elemendi esinemus oleneb liitnoomeni muutevormist. (s.t. et lahtine morfeem ei esine liitnoomeni nominatiivi puhul, küll esineb ta aga teiste käänete puhul).

Valemeid üksikjuhtude kohta :

$$1. \quad p = K_1 K_2 \bar{m} = P_1 P_2 m = T_1 T_2 \bar{m}$$

Näit. $p \text{ ä} \lambda a g$ 'pealagi', $p \text{ ä} \lambda u$ 'pealuu', $m e t s - p e r ' t$ 'metsamaja', $k i r v e z v a r ' z$ 'kirvevars', $s u r ' s \bar{u} n \bar{d}$ 'Kristus', $p o l ' \bar{o}$ 'põhjakaar', $\bar{o} b o k$ 'põhjakaar', $k a \lambda a r e g$ 'kalakoorem', $h i v \bar{ä} m e l$

' heameel ' , r u g i s p ' a ' r u k k i p e a ' , p ' e d a i m e t s
 ' m ä n n i m e t s ' , k u s ' k ' a b u ' k u u s e k ä b i ' , u z ' i - v o z
 ' u u s a a s t a ' , h a h k g a d ' r ä s t i k ' , k a s t e - h i n ' k a s -
 t e h e i n ' , S i i a k u u l u v a d k a m ö n i n g a d s ö n a d , m i l l e e s i m e n e
 k o m p o n e n t o n g e n i t i i v s e t ü v e g a : j ä r v e r ' ö u n ' j ä r v e -
 k a l l a s ' , j o g e r a n d ' j ö s r a n d ' , k r i s t i m a m
 ' r i s t i e m a ' , k o r v a j u r ' ' k ö r v a t a g u n e ' , k i v e n a u d
 ' l a u d k ä s i k i v i a l l ' , p i t k a j ä r ' v k n .

Kui nominatiivset tüve tähistame märgiga T_1n ja genitiiv-
 set tüve märgiga T_1g , siis saame järgmised alaliigid :

a) $p = T_1n T_2\bar{m}$, b) $p = T_1g T_2\bar{m}$.

2. $p = K_1 K_2 l \bar{m} = P_1 P_2 l \bar{m} = T_1 T_2 l \bar{m}$.

Näit. h i v ä m e l ' n e ' h e a t u j u l i n e ' , ü h e s ä p ä / i n ' e
 ' ü h e k s a p ä i n e ' , s e i s o p ä i / n ' e ' k i i l a s p ä i n e ' , ü k s -
 s i l m a / i n ' e ' ü h e s i l m n e ' , k ä z i p o l ' n e ' ü h e k ä e l i -
 n e ' ($T_2 k$) , b ö l ä m ä g e / l ' n ' e ' b ö l a m ä e l a n e ' ($T_2 g$) ,
 v o u g e d j ä r v i / h n ' e ' v a l g j ä r v l a n e ' ($T_2 n$) , ü k s -
 s i l ' m ä / n ' e ' ü h e s i l m n e ' ($T_2 d$) .

Järelkomponendi tüveks võib olla 1) nominatiivne konsonant-
 tüvi (T_2k), 2) nominatiivne vokaaltüvi (T_2n), 3) genitiivne
 vokaaltüvi (T_2g), 4) liitest deformeeritud vokaaltüvi (T_2d).

3. $p = K_1 K_2 \bar{m} = P_1 M_1 P_2 \bar{m} = T_1 M_1 T_2 \bar{m}$.

a) kinnismorfeemiks on liide -n (-m) : h i r e / n / h e r -
 n e h ' v i k k , k u r e h e r n e s ' , h ' e b o / n - h a r a v ' l o o r e h a t t

(vt. peatükki kinnistest morfeemidest),

b) kinniseks morfeemiks on -d- (-t-) : m a i d o / t / p e -
d a ' piimakann ', l e i b a / t / s l i k ' leivatükk ',

c) kinniseks morfeemiks on -s- (-z-) : k ' ä d e s a ü ' käe-
luu ', r i n d a z a ü ' rinnaluu ',

$$4. \quad p = K_1 K_2 l \bar{m} = P_1 M_1 P_2 l \bar{m} = T_1 M_1 T_2 l \bar{m}$$

Näit. m a / n / a a / i n ' e ' manala elanik ', i k n a / n / a a / i -
n e ' õuepealne '.

$$5. \quad p = K_1 K_2 \bar{m} = P_1 M_1 P_2 M_2 \bar{m} = T_1 M_1 T_2 M_2 \bar{m}$$

Näit. s u r e / s / k i v e / s kn. (gen. s u r e / s / k i v e / s i / n ,
part. s u r e / s / k i v e / s i / d).

$$6. \quad p = K_1 K_2 l \bar{m} = P_1 M_1 P_2 M_2 l \bar{m} = T_1 M_1 T_2 M_2 l \bar{m}$$

Näit. s u r e / s / k i v e / s i / h n ' e ' suureskivislane '.

$$7. \quad p = K_1 K_2 \bar{m} = P_1 P_2 \bar{m} = T_1 L_1 T_2 \bar{m}$$

Näit. k o a e / n t / p ä i v ' surmapäev ', s ü n d ü / m / p ä i v
' sünnipäev '.

$$8. \quad p = K_1 K_2 \bar{m} = P_1 P_2 \bar{m} = T_1 T_2 L_2 \bar{m}$$

Näit. t u l i l e n d a / m ' pisuhänd ', p e r ' t ' e h t i / n d
' maa-alused, (lööve) ', p e r z e p o l i / v k ' tuhar '.

$$9. \quad p = K_1 K_2 \bar{m} = P_1 P_2 \bar{m} = T_1 L_1 T_2 L_2 \bar{m}$$

j o u h / i k / l i n d ü / n ' e ' västrik, "jõhviklind" '.

10. $p = K_1 K_2 \overline{lm} = P_1 P_2 \overline{l m} = T_1 L_1 T_2 \overline{l m}$

Näit. kaks/toss/päi/n'e ' kaheteistpäine '.

11. $p = K_1 K_2 \overline{l m} = P_1 P_2 \overline{l m} = T_1 T_2 L_2 \overline{l m}$

Näit. gagar-järv/ud/n'e ' gagarjärvlane '.

12. $p = K_1 K_2 \overline{m} = P_1 M_1 P_2 \overline{m} = T_1 M_1 T_2 L_2 \overline{m}$

Näit. vere/m/päste/i ' kupulaskja '.

13. $p = K_1 K_2 \overline{m} = P_1 M_1 P_2 \overline{m} = T_1 L_1 M_1 T_2 \overline{m}$

Näit. per't/k'äre/n/sokn.

14. $p = K_1 K_2 K_3 \overline{m} = P_1 P_2 P_3 \overline{m} = T_1 T_2 T_3 \overline{m}$

Näit. ö/bok/d'o \mathcal{A} (ÄV) ' põhjatuul '.

15. $p = K_1 K_2 K_3 \overline{m} = P_1 P_2 M_2 P_3 \overline{m} = T_1 T_2 M_2 T_3 \overline{m}$

Näit. ristoja/n/sokn. , suremäge/n/ä kn.

(gen. suremäge/n/a \mathcal{A} a/n, part. suremäge/n - a \mathcal{A} a/d).

16. $p = K_1 K_2 K_3 \overline{m} = P_1 P_2 M_2 P_3 \overline{m} = T_1 T_2 L_2 M_2 T_3 \overline{m}$

Näit. peino uz/m a/n - d'o \mathcal{A} (ÄV) ' idatuul ' ,

pei \mathcal{A} ask/m a/n - d'o \mathcal{A} (ÄV) ' läänetuul '.

17. $p = K_1 K_2 K_3 \overline{m} = P_1 M_1 P_2 P_3 \overline{m} = T_1 M_1 T_2 L_2 T_3 \overline{m}$

Näit. sobid'em/pezo/m-oja kn.

$$18. \quad p = K_1 K_2 K_3 l \bar{m} = P_1 P_2 M_2 P_3 l \bar{m} = T_1 T_2 M_2 T_3 l \bar{m}$$

Näit. suuremäge/n/aal'n'e ' Suremägenaa küla elanik'.

Liitmäärsõna valem oleks põhimõttelt samasugune kui liitnoomeni valem, ainult selle erinevusega, et meie andmetel kolmest komponendist koosnevaid liitmäärsõnu ei esine. Liitmäärsõnades ei esine arvatavasti ka kinnisi liiteid ning enesestmõistetavalt mitte lahtisi morfeeme.

Valem oleks seega :

$$p = K_1 K_2 l = P_1 M_1 P_2 M_2 l = T_1 M_1 T_2 M_2 l$$

VII LIITSÕNASARNASEID KONSTRUKTSIOONE

A. Liitunud tegusõna.

Liitunud tegusõnad on vepsa keele üks iseärasusi.

Liitunud tegusõnadeks nimetame konstruktsioone, mis koosnevad kahest ühesilbilisest tegusõna tüvest.

Kõige sagedamini esineb eitusverbi kokkusulamist verbiga o u d a 'olema' või mõne teise ühesilbilise verbiga. Verb o u d a 'olema' sulab eitusverbiga kokku ainult ainsuse kolmandas pöördes : i l e (LV), i ɳ e (LV), i l'a (ÄV), i l'e (ÄV), i l'ɛ (ÄV), e^oɳ e (KV), e ɳ e (KV)'ta ei ole':

m i ɳ a i l'e s'õ d a (ÄV) 'mul ei ole süüa',

n'i m i d a i l e (LV) 'ei ole midagi',

... k o d'i s n'i k e d a e ɳ e (KV) 'majas ei ole kedagi'.

Liitunud tegusõna i l e esineb kolmanda pöörde funktsioonis ja enamasti umbisikulises tähenduses. Võrdluseks toome näiteid esimese ja teise pöörde kohta :

m i n'a e n v ä r (KV) 'mina ei ole süüdi',

s i n'a e d v ä r (KV) 'sina ei ole süüdi'.

Näeme, et esimese ja teise pöörde vormid on elliptilised. Verbi o u d a tüvi on juurdemõeldav, tekstis esineb ainult eitusverb. Elliptiliselt esineb vahel ka kolmas pööre :

P i t e r i s i p a r e m b (LV) ' Peterburis ei ole
parem '.

Liitunud tegusõna kujul väljendatakse ka verbi ouda
eitavat täisminevikku :

i l e n d (LV), e л л e n (KV), e л e n d (KV) ' ei olnud !

Äänisvepsa murdes hääldatakse eitava täismineviku puhul
eitusverb ja verbi o u d a tüvevorm lahku :

i . o u n u 'ei olnud '.

Liitunud tegusõna esineb eitavas täisminevikuski enamasti
ainsuse võim mitmuse kolmanda pöörde funktsioonis teatud
umbisikulise tähendusvarjundiga :

s i g a i l e n d n'i m i d a (LV) ' seal ei olnud
midagi ', ... e l i s' n e j a d i l'i s k e (LV) ' aga
liigseid ei olnud '.

i l'i s k e esineb mitmuse kolmanda pöörde funktsioonis.

Morfeem -ke (-kei, -ge, -gei, -gei) on vepsa keeles oma-
päraseks võimaluseks mitmuse moodustamisel. Mainitud mitmu-
se tunnus esineb teistes läänemere-soome keeltes käskivas
kõneviisis, kusjuures element -k on siin hoopis käskiva
kõneviisi tunnus :

ee. tulge , sm. tulkaa.

Harvemini esineb liitunud tegusõna tingiva kõneviisi ei-
tavas kõnes : i l i z (LV) 'ei oleks '.

Eitavat kõnet väljendatakse vepsa keeles mitmeti.

Esineb juhte, kus eitusverb on asetatud lause algusesse, ehitatav verb o u d a aga lause lõppu : i i t s e m o i m a o l ' i (KV) ' maa ei kuulunud meile endile '.

Palju enam vorme annab eitusverbi ja verbi v o i d a ' võima, suutma ' ühendus.

Olevik

Ainsus.

1. pööre e m b õ (LV), e m b o i (KV), e m b e i (ÄV),
j e m b e i (ÄV) ;
2. pööre e d v õ (LV), j e d v e i (ÄV) ;
3. pööre i v õ (LV), i v o i (KV) ;

Mitmus.

1. pööre e m ā v õ (LV), e m a v õ (LV), j e m b e i (ÄV) ;
2. pööre e t ā v õ (LV), e t a v õ (LV), e t a v o i (LV),
j e t v e i (ÄV) ;
3. pööre e b a d v õ (LV), e b a v o i (KV), i v e i -
g e i (ÄV), e i v e i g e i (ÄV).

Täisminevik

Ainsus.

1. pööre e m b õ n d (LV), e m b o n ' d (LV), e m b o -
l ' e n d (LV), e m b o l ' e n (LV), j e m b e i n u (ÄV) ;
2. pööre e d v o n ' d (LV), j e d v e i n u (ÄV) ;
3. pööre i v o n ' d (LV), i v o l e n (LV), i v e i n d
(KV).

Hakkavik (eeltulevik)

Ainsus.

1. pööre e m b o i ^v s k a n d e n d (LV), e m b o ^v s k a n d e n (LV) ;
2. pööre e d v o ^v s k a n d e n (LV) ;
3. pööre i v o i ^v s k a n d e n d (LV).

Eitav liitunud tegusõna, mille teiseks komponendiks on verb v o i d a, esineb tavaliselt tähenduses 'haige olema'. Näit. e m b o i ' ma olen haige ', e d v o n d ' sa oled haige olnud ', i v o i ^v s k a n d e n d ' ta hakkab haigeks jääma '.

Tähenduses 'mitte suutma' kirjutatakse verbi v o i d a eitavad vormid enamasti lahku. Näit. ... ^v s t o p e r ' t ' h e i v o i s s a d a p a p (KV) ' ... et papp ei võiks (suudaks) tarre pääseda ', ... s i n ' a e d v o i s a d a ... (KV) ' ... sina ei või saada ... ', e b a v o i n ' i k u n a l ' ä h t t ä (KV) ' nad ei suuda kuhu- gile minna ', n ' e t s e m u z i k i v o i n m a k s t a ' see mees ei suutnud maksta ', e m a i v o i o u d a n ' i k u t s i g a u (KV) ' me ei suuda seal sugugi olla; e i v e i g e i t u n ' d i s t a d a (ÄV) ' nad ei suuda ära tunda '. Erandlikult : e m b o i l ' ü t ä (ÄV) ' ei suuda leida '.

Kõige sagedamini esineb liitunud tegusõnu lõuna-vepsa murdes ja kõige harvemini kesk-vepsa murdes.

Kas tähendus ' haige olema ' on tekkinud enne või pärast eitusverbi ja verbi *v o i d a* kokkusulamist? Kahtlemata enne. Teistes läänemere-soome põhjarühma keeltes on vaadeldaval verbil kaks tähendust ka jaatavas kõnes (vrđl. sm. *k u i n k a v o i t ? ' k u i d a s e l a d ? k u i d a s k ä s i k ä i b ? ' , v o i n h y v i n ' e l a n h ä s t i ')*.

Vepsa keeles on seega üks verbi tähendustest kinnistunud eitavale liitunud tegusõnale.

Tähelepanu väärivad veel äänisvepsa murde vormid *i v e i g e i*, *e i v e i g e i* ' nad ei suuda, nad on haiged ' ;
... a i v e i g e i t o i n ' e t o s t s a d a ...
' ... aga nad ei suuda (või) teineteist kinni võtta ...',
t o i n ' e t o s t e i v e i g e i k ' u k s t a ' n a d e i s u u d a t e i n e t e i s e l e j ä r e l e j ö u d a (t e i n e t e i s t p u u d u t a d a , k a t s u d a) ' , e i v e i g e i t u n ' d ' i s t a d a ' n a d e i s u u d a ä r a t u n d a ' .

Morfeem *-gei* on siin mitmuse tunnuseks (vrđl. LV *i l i s k e*).

Vormis *e m b õ* on toimunud iseäralik *v > b* (aga : *e d v õ , i v õ , e m a v õ , e t a v õ*). Samasugune *v > b* esineb ka vormis *e m b õ s k a n d e n*. Võimalik, et nimetatud muutus on toimunud *-m-* progressiivselt assimileerival

mõjul. Selline oletus eeldab, et eitusverbis endas on toimunud labiaalne assimilatsioon en^{<*}em järgneva -v mõjul. Selline areng on küll erakordne, kuid niisuguste liitumiste korral võib sageli erakordset arengut konstateerida.¹ Liitunud tegusõnu ei saa pidada liitsõnadeks. Morfeemid, mis asuvad liitkonstruktsiooni keskel, omavad konstruktsioonivälist süntaktilist funktsiooni, näit. m i n'a e/m/b o i ' ma olen haige ! Morfeem -m seob liitkonstruktsiooni e m b o i alusega m i n'a. Seepärast ei saa me -m pidada kinniseks morfeemiks. Liitsõna keskel võivad esineda ainult kinnised morfeemid. Seetõttu ei ole vaadeldav liitkonstruktsioon liitsõna. Teisest küljest on liitunud tegusõnades toimunud palju suuremad foneetilised ja fonomorfoloogilised muutused, kui neid liitsõnades esineb. Näiteks võib liitunud tegusõna teine komponent olla pearõhuline. Lehekülje algul oli meil juttu liitsõnadele mitteomasest häälikulisest muutusest.

Morfoloogilisest aspektist on liitunud tegusõnad sõnaühendid, foneetilisest aspektist aga compositum decompositum'id.

On teisigi ühesilbilisi verbitüvesid, millega eitusverb võib liituda : i s a (ÄV) ' ta ei saa ', e n t'e a (ÄV) ' ma ei tea ': ... e n t'e a k u n a ... ' ... ma ei tea, kuhu...! ... e n t'e a m i t't'e... ' ... ma ei tea, milline...'

¹

L.K e t t u n e n, I, lk. 113.

Ka eesti ja soome keeles hääldatakse taolisi idiomaa-tilisi ühendeid sageli kokku: ee. ei-tea-kuhu, ei-tea-milline, sm. en-tiedä minne, en-tiedä millainen.

Liitunud tegusõnadest esineb vepsa keeles veel $m \check{a} t' e a$ (ÄV) ' mine-tea '.

Tendents eitusverbi liitumisele ühesilbiliste tegusõnade tüvedega näib esinevat kõigis läänemere-soome keeltes. Vepsa keeles on see tendents aga kõige tugevamini välja arenenud. Nähtus ei ole kuigi vana. Vepsa keele kirjapanekuist üheksateistkümnendal sajandil¹ ei õnnestunud leida ühtki näidet eitusverbi ja eitatava verbi kokkukirjutamise kohta.

B. Paaris- ehk paralleelsõnad.

Paaris- ehk paralleelsõnad esinevad kõigis läänemere-soome keeltes. Paaris- ehk paralleelsõnadeks nimetame kaht kokkuhääldatavat iseseisvat sõna, mille vahele võib juurde mõelda rinnastava sidesõna. Näit. $k o n' d j a / d - r' e b o / d$ (ÄV) ' karud - rebaseid ' $m a m \check{s} i / d - t a t a / d$ (ÄV) ' emad - isad '. Paarissõnade käänamisel liituvad käändelõpud (lahtised morfeemid) mõlemale komponendile. Näit. part. pl. $k o n' d j a / i / d - r' e b o / i / d$ ' karusid - rebaseid ', allat. pl. $m a m \check{s} i / d e / \check{a} e - t a t a / d e / \check{a} e$ ' emadele - isadele '. Seetõttu on paarissõnu sobivam käsitleda kui iseseisvat nähtust (mitte kui liitsõna eriliiki).

¹ Ch. de U j f a l v y, Essai de grammaire vèpse ou tschoude du nord, Paris 1875,
Hj. B a s i l i e r, Vepsäläiset Issaijevan voolostissa, SUSA VIII, Helsinki 1890.

C. Vene keelest laenatud liitkonstruktsioonid.

Mõningatel juhtudel hääldatakse vepsa keeles eitus- sõna omadussõnaga kokku : \bar{i} - · d u r a k (LV) ' mitte loll ', \bar{i} - · m e l ' h i n ' e (LV) ' ebameeldiv ', \bar{i} - · r o d - n i (gen, \bar{i} - · r o d n e j a n) (LV) ' mitte oma, vöö- ras '.

Taolistes konstruktsioonides on omadussõna enamasti vene laen. Ka konstruktsioon tervikuna on vene algupära (vrđl. vn. *негърак, нехъмелхъ, не родрон*). Eitussõna on siin kaotamas iseseisvat tähendust. Rõhuoludki on nendes konstruktsioonides teistsugused kui liitsõnades. Pearõhk langeb teisele silbile. Otstarbekam oleks i-ele- menti antud konstruktsioonides prefiksiks lugeda.¹

Vene keele mõjul on vepsa keelde tekkinud sõnad n' i k e n, n' i m i d ' a (ÄV) ' ei keegi, ei midagi ' (vrđl vn. *хукно, хурно*). Elementi n' i- tuleb vep- sa keele seisukohalt pidada prefiksiks.²

Vepslased on vene keelest laenanud terveid liitsõnugi: s e i t š a . s ' otsekohe ', vn. *сеірац*, s' o r o u n o ' ükskõik ', vn. *сеі равно*. Nagu viimasest näitest näe- me, kohanduvad laenatud liitsõnad vepsa keele häälikulis- tele seadustele, muutes seega tunduvalt oma kuju.

¹ P. A r i s t e, Indoeuropäische präfixe in den Ostsee- finnischen Sprachen, Studii si cercetari Lingvistice, Bucuresti 1960, lk. 338.

² ibid.

Vepsa keele seisukohalt pole meil põhjust lugeda seda tüüpi sõnu liitsõnadeks.

KOKKUVÖTE.

Käesolevas töös käsitleti liitsõna leksikaalse üksusena (mis erineb sõnaühendist kui süntaktilisest üksusest). Vepsa keele liitsõna nimetati pleremateemiks, mis koosneb kahest või enamast plereemist.

Pleremateemi sisemise ehituse uurimisel selgitati, et liitsõnas esineb kaks erinevate funktsioonidega morfeemitüüpi : kinnised ja lahtised morfeemid ; samuti ka kaks erinevate funktsioonidega liitetüüpi : kinnised ja lahtised liited.

Nende liitetüüpide ja morfeemitüüpide esinemuse uurimisel töötati ühtlasi välja liitsõnade klassifitseerimise alused. Töö käigus koostati ka vepsa keele liitnoomeni üldvalem, mis hõlmab kõiki klassivalemeid. Klassivalemeid saadi kaheksateist. Esitati ka liitmäärsõna üldvalem, kuigi see valem tugineb ebapiisaval materjalil.

Liitsõnale oma loomult kõige lähedasemaks lingvistiliseks fenomeeniks on compositum decompositum, mis on liitsõnast arenenud. Käesolevas töös püüti tõmmata liitsõna ja compositum decompositum'i vahele kindel piir. Liitsõna ja compositum decompositum'i eristamiseks uuriti eelnevalt häälikulisi muutusi liitkonstruktsioonide komponentide

liitekohtadel. Häälikulised muutused jaotati olulisteks ja ebaolulisteks deformatsioonideks. Neid termineid kasutati distributsioonireeglite välja töötamiseks.

Liitsõnale lähedastest nähtustest uuriti peale compositum decompositum'i ka liitunud tegusõna. Morfoloogilisest aspektist on liitunud tegusõna sõnaühend, foneetilisest aspektist vaadeldes läheneb liitunud tegusõna compositum decompositumile.

Vepsa keeles esineb järelikult mitmeid liitkonstruktsioonide liike, mille hulgas olulisimal kohal on liitsõnad.

TÖÖS KASUTATUD LÜHENDID.

Ba	Hj. Basilier "Vepsäläiset Issaijevan voolostissa "
ee.	eesti keel
eHiiu	Hiiu murrak
e L	lõuna-eesti murreterühm
e Muhu	Muhu murrak
e Võru	võru murre
E G V	Ch. de Ujfalvy "Essai de grammaire vèpse ou tschoude du nord"
FUF	Finnisch - ugrische Forschungen
krj.	karjala keel
krj. Aun.	aunuse murre
krj. Lüü.	lüüdi murre
krj. Kalevala	kalevala e. põhjakarjala murre
KV	keskvepsa murre
KVSi	Simjärve murrak
LV	lõunavepsa murre
SUSA	Suomalais - ugrilaisen Seuran Aikakaus- kirja
vn.	vene keel
VVV	K. Hämäläinen " Vepsähine - venähine vajehnik"
ÄV	äänisvepsa murre

KASUTATUD KIRJANDUS.

- P. Ariste, Eesti keele foneetika, Tallinn 1953.
- P. Ariste, Indoeuropäische Präfixe in den Ostseefinnischen Sprachen, Studii si Cercetari Lingvistice, Bucuresti 1960.
- Hj. Basilier, Vepsäläiset Issaijevan voolostissa, SUSÄ VIII, Helsinki 1890.
- Ö. Beke, Ein possessivkompositum in den finnisch-ugrischen sprachen, FUF XIII, Helsinki - Leipzig 1913.
- L. Bloomfield, A set of postulates for the science of language, Language II N^o3, 1926.
- L. Hakulinen, Suomen kielen rakenne ja kehitys, Helsinki 1961.
- Z. Harris, Structural linguistics, Chicago 1960.
- K. Hämäläinen, Vepsähine - venähine vajehnik, Leningrad 1935.
- A. Kask, Valimik eesti murdenäiteid, Tartu 1962.
- L. Kettunen, Lõunavepsa häälik - ajalugu I - II, Tartu 1922.
- L. Kettunen, Näytteitä etelävepsästä I - II, Helsinki 1920.
- L. Kettunen, Vepsän murteiden lauseopillinen tutkimus, Helsinki 1943.
- L. Kettunen, P. Siro, Näytteitä vepsän murteista, Helsinki 1935.
- E. Nida, The Morphology, Chicago 1955.
- A. Penttälä, Suomen kielioppi, Porvoo - Helsinki 1957.

H. Rajandi, Morfeemide liigitus deskriptiivses lingvistikas, Keel ja Kirjandus nr. 7, 1963.

B. Siertsema, A Study of Glossematics, The Hague 1955.

E.A. Tunkelo, Vepsän kielen äännehistoria, Helsinki 1946.

Charles de Ujfalvy, Essai de grammaire vèpse ou tschoude du nord, Paris 1875.

K.B. Wiklund, Les toponymes de Karelle, Le Monde Orientale V, Budapest 1932.

Л. Емислев, Проломены к теории языка, Новое в лингвистике I, Москва 1960.

К. Э. Майтинская, Венгерский язык II, Москва 1959.

Ж. Марузо, Словарь лингвистической терминологии, Москва 1960.

Н. Т. Савенков, О критериях определения сложного слова в английском языке, Иностранные языки в высшей школе, Госвузиздат 1963.

А. И. Смирнинский, Лексикология английского языка, Москва 1960.

S I S U K O R D

	Lk.
Sissejuhatus	2
I. Liitsõna defineerimisest	4
1. Näiteid liitsõna ja sõnaühendi praktilise eristamise kohta	8
II. Liitsõna sekundaarseist tunnuseist	10
1. Liitsõna semantilisest aspektist	10
2. Liitsõna foneetilistest ja fonomorfoloogi- listest tunnustest	11
III. Muutustest liitsõna komponentide liite- kohtadel	14
A. Konsonantism	14
B. Vokalism	23
IV. Compositum decompositum	25
V. Liited ja kinnised morfeemid liitsõnades	35
A. Liited liitsõnades	35
B. Kinnised morfeemid	45
VI. Liitnoomeni üldvalem ja klassivalemid	47
VII. Liitsõna sarnaseid konstruktsioone	52
A. Liitunud tegusõna	52
B. Paaris- e. paralleelsõnad	58
C. Vene keelest laenatud liitkonstruktsioonid	59
Kokkuvõte	61
Töös kasutatud lühendid	63
Kasutatud kirjandus	64

82